

CRISTIANS PEL SOCIALISME

JAUME BOTEY

Barcelona, Catalunya

“Cristians pel Socialisme”, CPS, va néixer el 1971 en el Xile d'Allende, per donar suport des de les files cristianes a la transformació que estava duent a terme el govern de la Unitat Popular. Encara es respiraven els aires del Concili i, després de la Conferència de Medellín del 1968, a l'Amèrica Llatina les comunitats de base i la Teologia de l'Alliberament estaven donant els primers passos. Van ser moments privilegiats, d'una extraordinària riquesa espiritual. Potser fou l'esforç més important de l'Església per acostar-se als problemes de la seva gent.

Vam arribar a creure que aquell món més just que somiàvem el teníem a l'abast de la mà... El cop d'estat de Pinochet el 1973, i els que el van seguir arreu d'Amèrica Llatina, van engegar a rodar totes aquestes esperances.

Ben aviat CPS es va estendre per Europa. Aquí es va tractar fonamentalment de posar en evidència que la fe i la lluita per la justícia des de partits d'esquerra es podien harmonitzar sense contradicció. Es tractava de superar les antigues condemnes, postures tancades i dogmàtiques que l'Església mantenia contra el comunisme i que el comunisme mantenia contra els cristians, i que fos possible, segons la coneguda frase d'Alfonso Carlos Comín: “*ser comunistes a l'Església i ser cristians al partit*”.

Es vivia militantment una doble i indissoluble fidelitat a l'evangeli i als pobres. Això suposava viure en dues fronteres, l'eclesial i la política, sabent que les zones de frontera són perilloses i solen estar minades. Es partia de viure la fe en Jesús, i de viure-la des d'una opció socialista, emprant de manera explícita els instruments que el marxisme havia aportat per a l'anàlisi de la història: la lluita de classes i la classe obrera organitzada en partits i sindicats obrers.

Lògicament CPS de seguida va trobar resistències entre els que sempre han estat a favor dels poderosos, tant des del camp polític com des del religiós. Recordem que en aquell moment l'Església intentava impulsar a Europa la “democràcia cristiana”, i a Llatinoamèrica mantenia actituds ambigües davant les naixents dictadures militars dels 70.

El testimoni de fe i el compromís polític de tants

“cristians i cristianes pel socialisme” posava en evidència que ambdues fidelitats eren compatibles. Molts van ser perseguits, i fins i tot empresonats. La prudència, el colze a colze al carrer, i l'evidència que es compartien valors fonamentals com la justícia, van fer que anessin desapareixent els antics prejudicis. S'havia guanyat la batalla.

Pluralisme

Tot i que per al cristià “el seu regne no és d'aquest món”, CPS no vol que l'acusin de limitar-se a intervencions crítiques i ètiques. El seu deure és mullar-se amb el compromís, embrutir-se les mans... I a l'interior de CPS sempre s'ha considerat una riquesa poder compartir la fe amb tot el ventall d'opcions ideològiques i polítiques d'esquerra, amb socialistes, comunistes, anarquistes o trotskistes. I també amb les diferents formes o “velocitats” d'entendre el compromís, per exemple, entre aquells que parteixen de la radicalitat profètica que neix de la fe, i aquells altres més propers al realisme o al possibilisme de la política, és a dir: al pacte, la negociació i les renúncies. ¿Com combinar la utopia amb una cosa tan poc utòpica com una gestió de govern? Sense renunciar mai a la utopia com a objectiu, es va fer pràctica normal la necessitat de compaginar l'anomenada *ètica de la convicció* (que expressa la radicalitat dels valors) i l'*ètica de la responsabilitat* (que té present allò que es pot realitzar).

Això va ser particularment complicat a Espanya, on el moviment de CPS havia arrelat profundament, perquè en aquells anys van coincidir dos processos: un de caràcter nacional, la transició de la dictadura a la democràcia i un altre de caràcter mundial, el començament de l'ofensiva neoliberal.

Canvis i noves contradiccions.

La crisi real del socialisme s'ha de situar molt abans de la crisi del mal anomenat “socialisme real”, que amb cansament i de forma momificada representaven encara els països de l'Est.

A Europa, des de finals dels 70, el thatcherisme va iniciar una guerra brutal contra les històriques conquestes aconseguides per la classe obrera des del segle XIX. Es van imposar les desregulacions, les

privatitzacions, la precarietat laboral, la reducció de despeses socials... El sindicalisme va ser derrotat.

I a nivell mundial, a principis dels 80, Reagan va començar una política d'intervencions militars i cops d'Estat, i va aprofitar la crisi del deute per aplicar sense compassió les receptes de l'FMI als països pobres, provocant una crisi sense precedents a l'Amèrica Llatina i Àfrica.

La "caiguda del mur de Berlín" i l'assalt del neoliberalisme als països de l'antiga Unió Soviètica només van ser un esglaó més en els fracassos del socialisme.

Això no obstant, el gran fracàs del socialisme segons el meu parer cal cercar-lo en la seva incapacitat de crear l'home i la dona nous. És aquí, en el terreny del pensament i dels valors, on van derrotar el socialisme com a proposta alternativa de la fraternitat. S'havia posat un èmfasi excessiu en el model productivista-desenvolupista del capitalisme, creient que amb el desenvolupament de les forces productives, la humanitat passaria gradualment de l'escassetat a la prosperitat; excessiva confiança en la dogmatisme marxista, creient que amb el canvi de la infraestructura canviaria la consciència; es va acceptar ingènuament el model il·lustrat de la possibilitat del creixement indefinit, etc.

Avui sabem que aquest model és insostenible. Capitalisme i neoliberalisme han fracassat, no només per injustos i antidemocràtics: la seva insaciable ànsia d'acumular ens porten vers el suïcidi col·lectiu. La Terra no dóna per a més. Però ha enganxat l'esquerra sense proposta, sense projecte concret. I aquesta manca de visió, de projecte alternatiu i real al capitalisme, és a l'arrel de l'esfondrada.

Avui trobem a faltar tant el vigor moral del Marx jove, com la capacitat teòrica del Marx madur, la passió de Rosa Luxemburg, el valor de José Martí o Mariátegui, l'idealisme antiimperialista i el rigor autocrític del Che, etc.

El combat per la Utopia

A començaments del 80, molt abans del col·lapse dels països de l'Est, els grups de CPS d'Europa ja lamentaven que no s'havien tingut prou en compte nous fenòmens com la crisi de la consciència de classe, la nova composició de la classe obrera o la crisi ecològica, etc. A partir d'aquesta anàlisi es proposava el *projecte messiànic com a recuperació de la Utopia, l'internacionalisme com la dimensió necessària de la fe,*

etc.

Entren a formar part del patrimoni de CPS conceptes fins a cert punt aliens a la tradició del marxisme, com el concepte d'Utopia. No pas com a vague anhel adolescent d'un món somiat, sinó com a proposta forta i atrevida, meta del combat i de l'acció política. És obvi que avui la lluita per la Utopia xoca amb el pensament dèbil, recurs ideològic del neoliberalisme. Per això, una de les aportacions que avui pot fer la fe davant la insubstancialitat del postmodernisme és donar al militant solidesa i fortalesa de conviccions davant la banalitat, o capacitat de resistir fermament davant el relativisme en els valors i els vaivens de la política.

En una realitat social tan global i tan escampada com la d'avui, la lluita per la Utopia passa sobretot a través de les petites experiències. Encara no hem pogut construir una alternativa socialista global. Per això molts de militants de CPS, alhora que es van sentint progressivament estranys en els debats interns dels partits polítics i de l'Església, van assumint compromisos en els moviments socials (contra la droga, l'atur i la marginació, per la solidaritat internacional...). Alguns dels quals exigeixen una radicalitat molt coincident amb la fe. No és pas que no es vulgui el debat sobre idees, sinó que el militant de CPS considera que avui, per construir grans idees, cal deixar que primer parlin els fets.

La vida de Fe i el compromís

La Fe és una experiència de Déu, no pas una doctrina. Per a nosaltres és la trobada amb Jesús de Natzaret. Jesús ens va ensenyar a llegir la història des dels perdedors, des dels crucificats. I a partir d'aquesta lectura del món ens hem trobat amb molts altres cristians i no cristians, i amb gent d'altres confessions que, impulsant la creació de realitats alternatives, impulsen la construcció del Regne. I des d'aquí, des d'allò concret, hem pogut reconstruir una nova teologia, hem descobert la vida del pobre o de la víctima com l'altaveu des del qual ens parla Déu. En definitiva, per al creient, la persecució de la Utopia és la lluita pel "Regne de Déu".

Perquè CPS, més enllà de formulacions, més enllà fins i tot de tants de fets polítics als que s'ha d'enfrontar, va ser i continua essent una mística, un estil, una escola a mig camí entre l'intel·lectual col·lectiu que elabora idees i s'hi compromet, i un equip de revisió de vida, un grup d'amistat i l'espai d'oració i celebració de la Fe.